

PORT BETAALD
PORT PAYE
'S-GRAVENZANDE
PAYS-BAS

INFORMATIEBULLETIN

STICHTING

STREEK- EN TUINBOUWHISTORIE WESTLAND

JAARGANG 2

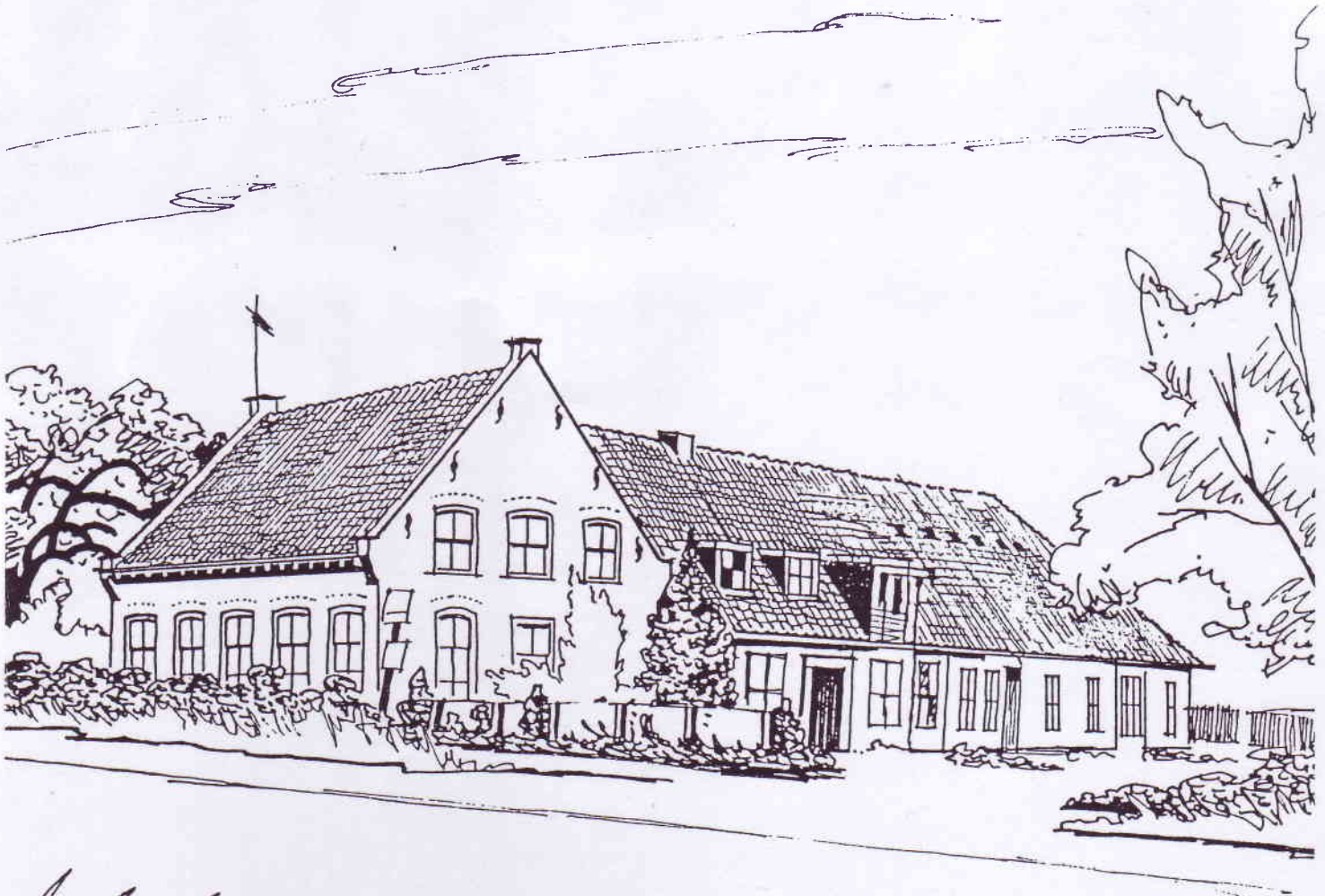
NUMMER 1

JANUARI

1993

Middel Broekweg 154

2675 KL HONSELERSDIJK

Handwritten signature and date: A. W. M. M. 02-7-91

WESTLANDS STREEK- EN TUINBOUWMUSEUM	
Middel Broekweg 154, 2675 KL Honselersdijk Telefoon : 01740 - 21084 Geopend : elke werkdag van 14.00 - 17.00 elke zaterdag van 10.00 - 12.00	
TUINBOUWMUSEUM	
HOEVE CRUISBROUCK, Middel Broekweg 1, 2671 ME Naaldwijk Telefoon : 01740 - 21084	
MUSEUM DE KORENSCHUUR	
Margaretha van Hennebergweg 2a, 2552 BA Loosduinen Telefoon : 070 - 979015/122081 Geopend : elke zaterdag van 13.00 - 17.00, van medio juni tot medio september ook elke zondag van 13.30 - 17.00	
MUSEUM DE SCHILPEN	
's-Herenstraat 24, 3155 SJ Maasland Telefoon : 01899 - 13042/13658 Geopend : elke zaterdag van 10.00 - 17.00	
MUSEUM TRAMSTATION	
Otto van Zevenderstraat 2, 2636 HN Schipluiden Telefoon : 01738 - 8424/8630 Geopend : elke woensdag en zaterdag van 14.00 - 16.00	
VASTE WEKELIJKSE AGENDA	
Maandag	: Studiegroep Kastelen, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
Woensdag	:
	: Werkgroep Oud-Wateringen & Kwintsheul, werkavond, Hofboerderij, 20.00.
Donderdag	: Werkgroep Oud-Maasland, werkavond, De Schilpen, 19.30.
Vrijdag	: Werkgroep Oud-Schipluiden, werkavond, Museum Tramstation, 20.00.
Zaterdag	: Historisch Spreekuur, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 10.00 - 12.00.
REDACTIECOMMISSIE	
Mevr. M.M. Dahmeijer-Fousert	Heliotroop 11, nieuwsgaring 2691 HJ 's-Gravenzande, tel. 01748 - 13073 verzending
L.J.M. van den Ende, Maris 41,	nieuwsgaring 2681 MP Monster, tel. 01749 - 44315 financiën
J.A. de Brabander, Witte v.d. Laan 21,	administratie 2291 KA Wateringen, tel 01742 - 96909 lay-out

AGENDA JANUARI 1993

- za 2 - Afhalen Informatiebulletin, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 11.00 - 12.00.
 - Historisch Spreekuur, Hofboerderij Wateringen, 13.30-16.30.
- ma 4 - Studiegroep Genealogie, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- di 5 - Kursus Oudhollands schrift, les 5, door dhr. K. van Dijk, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- wo 6 - Bestuur Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 19.30.
- do 7 - Studiegroep Oudheidkundig Bodemonderzoek, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- vr 8 - Historische Vereniging Oud-Schipluiden, Museum Het Tramstation, 20.00.
 - Nieuwjaarsbijeenkomst Stichting Streek- en Tuinbouwhistorie, Tuinbouwmuseum, Middel Broekweg 1, 20.00.
- ma 11 - Werkgroep Oud-Wateringen & Kwintsheul, Hofboerderij, 20.00.
 - Werkgroep Oud-Naaldwijk, werkavond gemeente-archief, 19.00.
 - Werkgroep Oud-'s-Gravenzande t.h.v. Dahmeijer, 19.30.
- di 19 - Kursus Oudhollands schrift, les 6, door dhr. K. van Dijk, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
 - Werkgroep Oud-Monster, werkavond gemeente-archief, 20.00.
 - Historische Vereniging Maasland, film- en dia-avond over Maasland, voor de pauze enkele oude films over Maasland, na de pauze diaserie over archeologisch en historisch onderzoek in en om Maasland gedurende de afgelopen tien jaar, Dienstencentrum Hammerdreef, 20.00.
- za 23 - Redactiecommissie Informatiebulletin, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 11.00 - 12.00.
- di 26 - Vrijwilligersoverleg, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 14.00 - 17.00.
- za 30 - Afhalen Informatiebulletin, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 11.00 - 12.00.

AGENDA FEBRUARI 1993

- di 2 - Kursus Oudholland schrift, les 7, door dhr. K. van Dijk, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- do 4 - Studiegroep Oudheidkundig Bodemonderzoek, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.
- za 6 - Historisch Spreekuur, Hofboerderij Wateringen, 13.30 - 16.30.
- ma 8 - Werkgroep Oud-Wateringen & Kwintsheul, Hofboerderij, 20.00.
 - Werkgroep Oud-Naaldwijk, werkavond gemeente-archief, 19.00.
- wo 10 - Genootschap Oud-Westland, jaarvergadering, lezing door dhr. F. Groot over de verzuiling in Naaldwijk in de periode 1850 - 1930, gebouw De Kandelaar, Naaldwijk, 20.00.
- ma 15 - Studiegroep Genealogie, Westlands Streek- en Tuinbouwmuseum, 20.00.

TENTOONSTELLINGSNIEUWS

-Op zondag 17 januari organiseert de Historische Vereniging Maassluis in samenwerking met het Maassluisse gemeentemuseum een gelegenheid om oude foto's te bekijken. Het ligt in de bedoeling dit om de twee maanden met telkens andere foto's te herhalen. Gemeentemuseum, Zuiddijk 16, van 14.00 tot 17.00 uur.

-Tot en met 20 maart 1993 is in het Loosduins museum De Korenschuur de expositie "Filatelistisch Loosduinen" te zien. Het is een

tentoonstelling over de postale geschiedenis van het dorp Loosduinen, zowel voor als na de samenvoeging met 's-Gravenhage in 1923, in beeld gebracht door middel van zegels, stempels, brieven en briefkaarten. De tentoonstelling toont verder een interessante verzameling van postvoorwerpen en -stukken en dorpse postfoto's. Voor openingstijden zie blz. 2.

-In museum Het Tramstation te Schipluiden is te zien de expositie "Door de wind gedreven" over molens in en om Schipluiden. Voor openingstijden zie blz. 2.

UIT DE WINKEL

Deze keer willen we de aandacht vestigen op een aantal boeken waarvan velen geen weet hebben dat zij in de Museumwinkel te koop zijn.

"**CRIMINEEL**" door G. de Vreede. Regesten van acten uit Naaldwijks crimineel verleden, f. 24,95.

"**'S-GRAVENZANDE IN HEDEN EN VERLEDEN**" door J. Dahmeijer.

Deze titel spreekt voor zich zelf, f. 23,50.

"**KAARTBOEK VAN NAALDWIJK**". Prachtig reproductie van een 17e-eeuws kaartboek van het toenmalige Naaldwijk, met een duidelijke toelichting en index, f. 165,--. De meeste kaarten van dit kaartboek zijn ook los verkrijgbaar, van f. 7,50 tot f. 12,50.

"**STAMBOEK DE GROOT**" door mevr. A. Janssen-de Groot. Een goede genealogie waarin de familie-onderzoeker altijd iets van zijn gading zal vinden, f. 25,--.

GENEALOGIE

De studiegroep genealogie Westland heeft sedert een fors aantal jaren een archief van familieberichten uit het Westland opgebouwd. In dit archief worden niet alleen familieadvertenties verzameld van dopen, trouwen en overlijden, maar ook van jubilea, etc. De melkboer die in de krant staat omdat hij na 40 jaar zijn handel stopt komt bij voorbeeld ook in dit archief. Ook zijn in dit archief, in kopievorm, de kaarten aanwezig die bij de genoemde gelegenheden zijn verzonden. Ook bidprentjes zijn er in te vinden. Ondanks het feit dat onze leden trouw hun knipsels en kaarten inleveren, mist de groep toch een groot deel van hetgeen in het Westland op dit gebied geproduceerd wordt. Wanneer U in het bezit bent van drukwerk of brieven van dergelijke vreugdevolle of droeve zaken, de studiegroep wil deze graag kopiëren ten behoeve van haar FAMILIEARCHIEF.

J.O.

JAARBOEKJE 1992 VAN DE HISTORISCHE VERENIGING MAASLAND VERSCHENEN

Het onlangs verschenen jaarboekje 1992 van de Historische Vereniging Maasland bevat traditiegetrouw weer een hoofdstuk over Maaslandse gebeurtenissen van het afgelopen jaar 1991. Dit was het jaar van de jubileumfeesten van de Duitse Orde. Bijzondere aandacht besteedt de Historische Vereniging deze keer aan de geschiedenis van de Maaslandse herbergen., café's en bierhuisjes. Uitgebreid wordt ingegaan op de geschiedenis van dorpsherberg De Pynas, een geschiedenis die al in de 16e eeuw begon. Naast De Pynas heeft Maasland nog verschillende andere herbergen gekend. Ook daaraan wordt aandacht besteed. Verder geeft Okke Dorenbos een historische beschrijving van de Kleine Molen die tot 1936 in de Kralingerpolder nabij de Oostgaag stond. Het boek eindigt met het Maasland-lied van een onbekende dichter. Het boekje is voor f. 6,-- te koop bij o.a. Museum De Schilpen.

TONNEBOERS

Een deel van de lezers zal zich afvragen wat Tonneboers zijn.

Oudere Westlanders zullen zeker weten dat dit een pruimesoort is die in vroeger jaren overal langs de talrijke sloten te vinden was.

Het Westland heeft gedurende lange tijd het monopolie van deze cultuur gehad totdat de teelt het veld moest ruimen voor de glascultures en door andere soorten pruimen werd vervangen. Behalve in De Streek tussen Hoorn en Enkhuizen was deze gele pruimesoort in andere delen van Nederland onbekend. Een andere uitzondering was vermoedelijk het eiland Voorne-Putten waar ik vorig jaar in de buurt van Brielle nog een aantal overgebleven bomen ontdekte.

De Tonneboer werd niet geteeld voor de verse consumptie maar in hoofdzaak voor de jamfabrikatie. In de vijftiger jaren was op het veilingterrein van 's-Gravenzande de jamfabriek van Bruggeman gevestigd. De jamfabrikanten waren vrijwel geheel op het Westland aangewezen om aan Tonneboers te komen.

De pruimen werden al voor de oogst opgekocht.

In de periode van de eerste wereldoorlog is het wel voorgekomen dat er op een dag 110 wagons pruimen door de W.S.M. aan het station in Delft werden afgeleverd.

Natuurlijk was niet iedere oogst zo overvloedig. Het pruimeizoen duurde maar kort, binnen drie weken waren oogst en verwerking afgelopen. Als de fabrieken niet genoeg afnamen was men genoodzaakt de pruimen in rijpe toestand op de binnenlandse markt te brengen, die daardoor natuurlijk overvoerd werd.

Omdat de pruim het minst te lijden had van de vele rampen waardoor een boomgaard in vroeger tijden kon worden getroffen nam deze soort zo'n belangrijke plaats in. Een pruimeboom werd minder door insecten aangetast dan een appelboom en zodoende was de opbrengst groter.

In de Tuinbouwgids van 1949 staat de Tonneboer vermeld als een matige groeier die geen andere onderstam nodig had, vroeg en zeer goed vruchtbaar was, zowel op klei- als zandgrond kan groeien, een gezond ras is en een goede fabriekspruim.

De pluktijd viel ongeveer in de derde week van augustus, wat natuurlijk altijd afhing van de voorafgaande weersomstandigheden.

Wie in augustus een fietstocht door het Westland maakt zal zeker nog Tonneboers tegenkomen langs de oude sloten. Alleen in deze periode vallen de bomen goed op door de donker geel gekleurde vruchten.

De rest van het jaar zie je ze meestal over het hoofd.

Er zijn vast wel lezers die op hun grond nog een paar van die oude Tonneboers hebben staan.

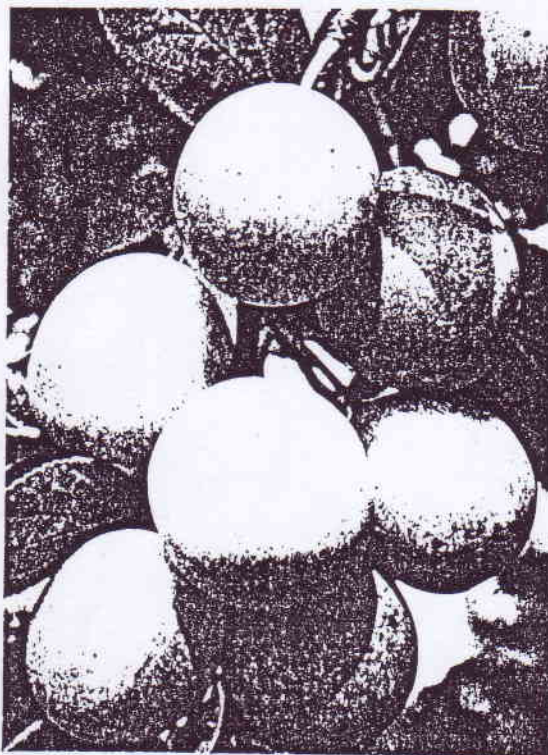
Vaak staat er jong opschot in de buurt die misschien al bloeien in het voorjaar en al wat vruchten geven.

Misschien kunt u wel een paar van die jonge bomen missen voor de Historische Tuin. Onze museummedewerker, de heer IJsbrand van Eendenburg, zou dolgraag een rijtje Tonneboers langs de sloot achter het Streek- en Tuinbouwmuseum planten. Want die Tonneboers zijn ook een stukje van de rijke Westlandse historie.

Meer gegevens over deze pruimesoort en de teelt ervan in het Westland zijn ook hartelijk welkom bij ondergetekende.

M. Dahmeijer-Fousert, 01748-13073

Bron: Jan Barendse: Hollands Tuin
Tuinbouwgids 1949

'VAN 'T LAND'

Het is al weer even geleden, om precies te zijn vorig jaar november, dat familie van een 91 jarige ons een verzoek kwam doen.

De 91 jarige heer van der Knijff, die op de Nieuwlandse molen nabij de Hillwoning te Hoek van Holland woonde, wilde nog wel eens de boerderij zien waar hij in 1927 begonnen was.

Nu kost kijken niets dan een paar uurtjes tijd.

Maar wij wilden van deze man best eens horen hoe het er vroeger uitzag en toeging op de boerderij die nu ons museum is.

Dus gingen wij akkoord met het bezoek.

Een lekker zonnetje scheen en de heer van der Knijff werd voorgereden in een ijzeren ros, dit in tegenstelling tot de tijd dat hij hier werkte. Het was toen heel gewoon dat hij de meid met paard en wagen naar Kwintsheul bracht na haar gedane arbeid.

Na het drinken van een kop koffie in de keuken van het museum en de brand in een voor hem heerlijke sigaar te hebben gestoken was het ijs snel gebroken en kwam het ene verhaal na het andere los.

Oude tekeningen van de boerderij kwamen op de keukentafel en we begonnen in de koestal. Boer Duyndam had wel zestig koeien staan. Het was namelijk zo dat van der Knijff als een soort baasknecht op de boerderij was gezet.

Zoals hij zelf zei:

"De vorige vent die deugde niet, het was overal een rotzooi.

"Dat hek eerst es opgeridderd en toen ging ik maar gelijk trouwe want heene en weer naar Hoek van Holland kon niet.

"K'het alle stoele en kassies op de brik gelaai en naar

"Honselersdijk gebracht. Nou mok nog effe vertelle, gnispelde

"hij zacht, dat we na de bruiloft gelijk naar huis moste, geen

"lange feesterijen want de andere morrege most ik om 3 ure

"weer uit bed koeien melleke."

Even trok hij hard aan zijn sigaar zodat er een enorme rookwolk in de keuken werd geblazen.

"Me ginge maar gelijk naar bed toene we thuis waren gekome.

"Alles sting nog niet op z'n plek alleen et bed, nee je zel

"ut nie gelove toene me net leje zakte me met metras en al

"door 't bed zodatte me op de vloer lagge. Met het ledikant

"nog om ons heen benne me maar blijve legge, want we waren te

"moei."

Zo waren er nog wel wat verhalen. Toen liepen we verder door de boerderij, maar het was te lang geleden en er was zo veel veranderd dat van der Knijff het zich allemaal niet zo best meer kon herinneren.

Wel wist hij nog dat de tegenwoordige keuken vroeger de beste kamer was. Hij vond het erg dat de kelder dicht was gegooid want het was een goeie.

Na nog een foto te hebben gemaakt voor ons archief namen we afscheid van de familie van der Knijff.